

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ята секція

РІШЕННЯ

**Справа «Ген та інші проти України»
(Заяви № 41596/19 та № 42767/19)**

СТРАСБУРГ
10 червня 2021 року

Автентичний переклад

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Ген та інші проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Стефані Моро-Вікстром (<...>), Голова,
Йован Ілівський (<...>),
Арнофінн Бордсен (<...>), судді,
та Мартіна Келлер (<...>), заступник Секретаря секції,

з огляду на:

заяви (№ 41596/19 та № 42767/19), які 21 та 27 липня 2019 року подали до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі - Конвенція) громадяни України - п. Наум Ген (далі - перший заявник), пані Тетяна Калужська (далі - друга заявниця), п. Семен Ген (далі - третій заявник) і Поліна Ген (далі - четверта заявниця),

рішення повідомити Уряд України (далі - Уряд) про скарги на невиконання судових рішень, якими було встановлено домовленості про побачення, а також визнати решти скарг у заяві неприйнятними,

рішення надати заявам статус пріоритетних (правило 41 Регламенту Суду) та рішення надати пані В., матері пані Поліни Ген, дозвіл вступити у провадження в якості третьої сторони (правило 44 Регламенту Суду),

зауваження сторін,

після обговорення за зачиненими дверима 20 травня 2021 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ВСТУП

1. Справа стосується стверджуваного невиконання встановлених судом домовленостей про побачення з дитиною всупереч статті 8 Конвенції.

ФАКТИ

2. Заявників, відомості щодо яких наведено у Додатку, представляв п. Б. Фокій - юрист, який практикує у м. Чернівці. Перший заявник і друга заявниця (п. Наум Ген та пані Тетяна Калужська відповідно) є батьками третього заявника (п. Семена Гена) та бабою і дідом четвертої заявниці (пані Поліни Ген). Третій заявник є батьком четвертої заявниці.

3. Уряд України представляв його Уповноважений, п. І. Ліщина.

4. Факти справи, надані сторонами, можуть бути узагальнені таким чином.

5. У 2004 році п. Семен Ген (третій заявник) почав спільно проживати з В. у м. Харкові. 29 березня 2013 року у них народилася дочка, пані Поліна Ген (четверта заявниця). Третій заявник був зареєстрований як батько дитини, а В. - як мати дитини.

6. У квітні 2014 року третій заявник і В. розійшлися. Дитина залишилася жити з В.

**I. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ДОМОВЛЕНОСТЕЙ ПРО
ПОБАЧЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ГРАФІКА ПОБАЧЕНЬ БАТЬКА З
ДИТИНОЮ (ПАНОМ СЕМЕНОМ ГЕНОМ)**

7. У липні 2015 року В. ініціювала цивільне провадження, вимагаючи встановити графік побачень батька з дитиною та стверджуючи, що батько проводив забагато часу з дитиною. Батько дитини (третій заявник) та баба і дід по батьківській лінії (перший заявник та друга заявниця - тобто п. Наум Ген і пані Тетяна Калужська) подали зустрічні позовні вимоги, стверджуючи, що В. перешкождала їхньому спілкуванню з дитиною.

8. 15 серпня 2016 року Дзержинський районний суд міста Харкова встановив, що батьку, діду та бабі по батьківській лінії перешкождали у спілкуванні з дитиною. Розглянувши ситуацію у сім'ї, Суд встановив графік побачень батька з дитиною та окремий графік побачень баби та діда по батьківській лінії з дитиною, надавши їм змогу брати участь у вихованні дитини. 12 квітня 2018 року Апеляційний суд Харківської області вніс зміни до графіка побачень батька з дитиною.

9. 03 травня 2018 року за заявою батька дитини Шевченківський відділ державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Харківській області (далі - державні виконавці) відкрив виконавче провадження у зв'язку з рішенням, яким було

встановлено домовленості про його побачення з дитиною.

А. Зупинення виконавчого провадження Верховним Судом

10. В. звернулася з касаційною скаргою на рішення суду, яким було встановлено домовленості про побачення, вимагаючи зупинити виконання рішення та доводячи, що побачення дитини з третім заявником могли зашкодити її добробуту. Третій заявник заперечив проти зупинення виконання рішення, стверджуючи про надзвичайну важливість спілкування дитини з батьком.

11. 14 травня 2018 року Верховний Суд зупинив виконання рішення, яким було встановлено домовленості про побачення, до розгляду поданої В. касаційної скарги. Верховний Суд визнав обґрунтованим клопотання В.

12. 16 січня 2019 року Верховний Суд залишив без задоволення касаційну скаргу В. як необґрунтовану.

13. 28 січня 2019 року виконавче провадження було відновлено.

14. 25 лютого державний виконавець наклав на В. штраф у розмірі 3 400 українських гривень (далі - грн) у зв'язку з невиконанням нею графіка побачень; 01 березня 2019 року він наклав на В. другий штраф у тому ж розмірі з тих самих підстав.

В. Зупинення виконавчого провадження судом першої інстанції

15. В. звернулася до Держинського районного суду міста Харкова із заявою, вимагаючи визнати виконавчий лист щодо графіка побачень третього заявника таким, що не підлягає виконанню. В. стверджувала, що виконавчий лист містив недоліки і, крім того, дитина не бажала спілкуватися зі своїм батьком. В. попросила суд зупинити виконавче провадження до розгляду її заяви.

16. 05 березня 2019 року суд першої інстанції зупинив виконавче провадження до розгляду заяви В. Суд визнав, що ухвала про зупинення була необхідною для належного розгляду заяви.

17. 06 березня 2019 року батько дитини звернувся до суду з клопотанням про скасування ухвали про зупинення виконавчого провадження, посиляючись на її безпідставність. Його клопотання було залишено без задоволення.

18. 18 липня 2019 року суд відмовив у задоволенні заяви В. як необґрунтованої. Державний виконавець відновив виконавче провадження.

19. 30 липня, 01, 05 та 06 серпня, 10 вересня, 07, 08 та 22 жовтня, 09 та 12 листопада і 03, 07, 10 та 12 грудня 2019 року державний виконавець складав акти, що дитина відмовлялася спілкуватися з батьком під час запланованих на ці дати побачень.

20. 12, 15, 25 та 29 жовтня, 04 та 26 листопада і 13, 17 та 24 грудня 2019 року державний виконавець складав акти, що заплановані на ці дати побачення не відбулися у зв'язку з хворобою дитини.

21. 19 грудня 2019 року державний виконавець виніс постанову про залучення представників органів опіки і піклування для участі у проведенні виконавчих дій.

22. 26 грудня 2019 року Харківський апеляційний суд скасував ухвалу суду від 18 липня 2019 року та направив справу до суду першої інстанції для продовження розгляду поданої В. заяви (див. пункт 15).

23. 27 грудня 2019 року та 07 січня 2020 року державний виконавець складав акти, що дитина відмовлялась спілкуватися з батьком під час запланованих на ці дати побачень.

24. 10 січня 2020 року за клопотанням В. державний виконавець зупинив виконавче провадження у зв'язку з тим, що після ухвалення постанови апеляційного суду від 26 грудня 2019 року ухвала про зупинення виконавчого провадження від 05 березня 2019 року знову підлягала виконанню. Сторони не надали додаткової інформації стосовно судового провадження за заявою В. (див. пункт 15).

ІІ. ВИКОНАННЯ ГРАФІКА ПОБАЧЕНЬ ДІДА ПО БАТЬКІВСЬКІЙ ЛІНІЇ З ДИТИНОЮ (п. НАУМА ГЕНА)

25. 07 березня 2019 року п. Наум Ген (перший заявник) звернувся до державних виконавців із заявою про виконання рішення суду, яким було встановлено графік його побачень з дитиною.

26. 12 та 14 березня 2019 року державний виконавець повертав виконавчий лист (щодо графіка побачень першого заявника з дитиною) першому заявнику без прийняття до виконання.

27. Перший заявник звернувся зі скаргою на дії державного виконавця до начальника відділу Державної виконавчої служби, який 11 квітня 2019 року встановив відсутність підстав для повернення виконавчого листа без прийняття до виконання.

28. 16 квітня 2019 року державний виконавець відкрив виконавче провадження.

29. 26 травня 2019 року державний виконавець склав акт, що дитина відмовилася спілкуватися з дідом під час запланованого на цю дату побачення.

30. 28 травня 2019 року державний виконавець склав постанову, в якій зазначалося про виконання рішення суду, яким було встановлено графік побачень першого заявника з дитиною, у повному обсязі. У зв'язку із цим виконавче провадження було закінчено.

31. 26 червня 2019 року виконавче провадження було відновлено за заявою першого заявника.

32. 28 липня та 22 вересня 2019 року державний виконавець склав акти, що дитина відмовлялася спілкуватися з дідом під час запланованих на ці дати побачень.

33. 16 березня 2020 року за поданою першим заявником скаргою суд першої інстанції встановив, що 26 травня 2019 року державний виконавець не вжив усіх заходів з контролю за забезпеченням побачень діда та дитини з огляду на те, що просте побажання дитини не повинно було перешкоджати виконанню рішення суду. Суд встановив, що бездіяльність державного виконавця призвела до порушення права дитини на спілкування з дідом згідно з визначеним судом графіком побачень.

34. 18 травня 2020 року за поданою першим заявником скаргою суд першої інстанції повторно встановив, що 22 вересня 2019 року державний виконавець не вжив всіх заходів, необхідних для контролю за забезпеченням побачень першого заявника з дитиною.

ІІІ. ВИКОНАННЯ ГРАФІКА ПОБАЧЕНЬ БАБИ ПО БАТЬКІВСЬКІЙ ЛІНІЇ З ДИТИНОЮ (ПАНІ ТЕТЯНИ КАЛУЖСЬКОЇ)

35. 04 червня 2019 року пані Тетяна Калужська (друга заявниця) звернулася до державних виконавців із заявою про виконання рішення суду, яким було встановлено графік її побачень з дитиною.

36. 05 червня 2019 року державний виконавець відкрив виконавче провадження.

37. 28 липня та 22 вересня 2019 року державний виконавець складав акти, що дитина відмовлялася спілкуватися з бабою під час запланованих на ці дати побачень.

ВІДПОВІДНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

38. Згідно із Сімейним кодексом України (2002 року) мати та батько дитини мають рівні права та обов'язки щодо дитини, незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою (частина перша статті 141). Розірвання шлюбу між батьками або проживання одного із батьків окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє їх від обов'язків щодо дитини, крім випадків, передбачених Кодексом (частина друга статті 141).

39. Інші відповідні положення національного законодавства наведені в рішеннях у справах «Швец проти України» [Комітет] (Shvets v. Ukraine) [Committee], заява № 22208/17, пункт 23, від 23 липня 2019 року, та «Бондар проти України» [Комітет] (Bondar v. Ukraine) [Committee], заява № 7097/18, пункти 17 і 18, від 17 грудня 2019 року.

ПРАВО

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

40. Беручи до уваги схожість предмета заяв, Суд вважає за доцільне розглянути їх спільно в одному рішенні.

ІІ. ПРАВО ТРЕТЬОГО ЗАЯВНИКА ДІЯТИ ВІД ІМЕНІ СВОЄЇ ДОЧКИ

41. Пан Семен Ген (третій заявник) подав заяву від свого імені та від імені своєї дочки (четвертої заявниці).

42. Уряд стверджував, що на національному рівні дитина неодноразово відмовлялася спілкуватися з батьком під час запланованих побачень. На думку Уряду, за таких обставин, подаючи заяву до Суду від імені дитини, третій заявник діяв у спосіб, який суперечить її інтересам.

43. Суд нагадує, що у справах, які виникають у зв'язку зі спорами між батьками, право захисту інтересів дитини надається тому з батьків, якому надано право опіки (див. рішення у справі «Моог проти Німеччини» (Moog v. Germany), заяви № 23280/08 та № 2334/10, пункт 41, від 06 жовтня 2016 року). У цій справі не оскаржується, що обидва батьки здійснювали батьківські права і жодному з них не було надано одноосібної опіки над дитиною. Згідно з національним законодавством лише проживання третього заявника окремо від дитини не позбавляло його батьківських прав та обов'язків щодо дитини (див. пункт 38).

44. Крім того, Суд вважає, що поведінка дитини під час побачень, зокрема її відмова спілкуватися зі своїм батьком, не могла перешкодити третьому заявнику здійснювати батьківські права та вчиняти такі дії, у тому числі процесуальні, які він вважав доцільними для захисту інтересів дочки. Отже, Суд доходить висновку, що третій заявник мав право ініціювати це провадження від імені четвертої заявниці.

ІІІ. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

45. Заявники скаржилися за статтями 6 та 8 Конвенції на неналежне виконання органами державної влади домовленостей про побачення, встановлених судовими рішеннями від 15 серпня 2016 року та 12 квітня 2018 року.

46. Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи (див. рішення у справах «Радомілья та інші проти Хорватії» [ВП] (Radomilja and Others v. Croatia) [GC], заяви № 37685/10 та № 22768/12, пункт 114, від 20 березня 2018 року, і «Вишняков проти України» (Vyshnyakov v. Ukraine), заява № 25612/12, пункти 29 та 30, від 24 липня 2018 року), розглядатиме скаргу з точки зору статті 8 Конвенції. Стаття 8 Конвенції передбачає:

«1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.».

A. Прийнятність

1) *Відповідність критерію ratione materiae*

47. Насамперед Суд повинен розглянути, чи застосовується стаття 8 Конвенції до цієї справи (див. рішення у справі «Денисов проти України» [ВП] (Denisov v. Ukraine) [GC], заява № 76639/11, пункти 93 і 94, від 25 вересня 2018 року).

48. Суд повторює, що право взаємного спілкування одного з батьків та дитини становить основоположний елемент «сімейного життя» у розумінні статті 8 Конвенції (див., серед інших джерел, рішення у справі «Каспер Новаковський проти Польщі» (Kasper Nowakowski v. Poland), заява № 32407/13, пункт 70, від 10 січня 2017 року). Суд вважає, що стосунки між третім заявником і четвертою заявницею підпадають під визначення «сімейного життя».

49. Крім того, «сімейне життя» у розумінні статті 8 Конвенції може існувати між бабою і дідом та онуками, якщо між ними існують достатньо тісні сімейні зв'язки (див., наприклад, рішення у справах «Мітові проти Колишньої Югославської Республіки Македонії» [Комітет] (Mitovi v. the former Yugoslav Republic of Macedonia) [Committee], заява № 53565/13, пункт 59, від 16 квітня 2015 року, та «Швець проти України» [Комітет] (Shvets v. Ukraine) [Committee], заява № 22208/17, пункт 30, липень 2019 року).

50. У цій справі, розглянувши ситуацію у сім'ї, національні суди вважали за доцільне встановити графік побачень не лише батька з дитиною, але також баби та діда по батьківській лінії з дитиною, дозволивши їм брати участь в її вихованні (див. пункт 8). Суд погоджується, що у цій справі стосунки між бабою та дідом по батьківській лінії та дитиною також становлять «сімейне життя».

51. Отже, стаття 8 Конвенції є застосовною до поданих усіма заявниками скарг.

2) *Стверджуване зловживання правом на подання індивідуальної заяви*

52. Уряд стверджував про зловживання заявниками правом на подання індивідуальної заяви до Суду, оскільки у своїй заяві вони не представили повної картини подій, зокрема, щодо вжитих державними виконавцями дій, вочевидь, щоб ввести Суд в оману.

53. Заявники заперечили і стверджували, що у своїх заявах добросовісно навели всі відповідні факти.

54. Суд повторює, що надання неповної, а тому завідомо неправдивої інформації може становити зловживання правом на подання індивідуальної заяви, особливо коли інформація стосується самої суті справи, а достатнього пояснення щодо причин неповідомлення цієї інформації не надано. Проте навіть у таких випадках намір заявника ввести Суд в оману завжди має бути встановлений з достатньою достовірністю (див. рішення у справі «Гросс проти Швейцарії» [ВП] (Gross v. Switzerland) [GC], заява № 67810/10, пункт 28, ЄСПЛ 2014, з подальшими посиланнями).

55. У цій справі ніщо не свідчить про те, що ненадання заявниками певної інформації стосовно провадження на національному рівні було умисним і могло вважатися наміром ввести Суд в оману. Отже, це заперечення Уряду має бути відхилено.

3) *Стверджувана відсутність статусу потерпілого*

56. Уряд стверджував, що перший заявник і друга заявниця продемонстрували поверхове ставлення до провадження на національному рівні, оскільки їхні вимоги, по суті, були висунуті третім заявником, який діяв як їхній представник. З огляду на ці обставини перший заявник і друга заявниця не могли вважатися потерпілими у розумінні статті 34 Конвенції.

57. Перший заявник і друга заявниця не погодилися та стверджували про відсутність підстав вважати, що вони були не зацікавлені у справі або втратили свій статус потерпілих.

58. Суд повторює, що згідно зі статтею 34 Конвенції він може приймати заяви від будь-якої особи, яка вважає себе потерпілою від порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Суд вважає, що перший заявник і друга заявниця подали небезпідставні скарги за статтею 8 Конвенції, і той факт, що на національному рівні ці заявники діяли з допомогою свого сина, не може позбавити їх статусу потерпілих під час провадження у Суді. Отже, заперечення Уряду має бути відхилено.

59. Суд зазначає, що скарги заявників не є ні явно необґрунтованими, ні неприйнятними з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Тому вони мають бути визнані прийнятними.

В. Суть

60. Заявники доводили, що національні органи влади не вжили належних заходів для забезпечення дотримання встановлених судами графіків побачень на практиці. Вони наполягали на тому, що суди безпідставно зупиняли виконання рішення щодо проведення побачень, а державні виконавці не доклали достатніх зусиль для забезпечення дотримання матір'ю дитини В. домовленостей про побачення. Суд не отримав жодних коментарів від В., яка була залучена до справи в якості третьої сторони.

61. Уряд стверджував, що органи державної влади вжили всіх необхідних заходів для забезпечення виконання рішень, якими було встановлено домовленості про побачення, та забезпечення поваги до сімейного життя заявників.

62. Суд посилається на загальні принципи щодо позитивного зобов'язання держави стосовно права батьків на спілкування, описані в згаданому рішенні у справі «Вишняков проти України» (Vyshnyakov v. Ukraine), пункти 35-37, з подальшими посиланнями. Ці принципи також застосовуються у випадках виникнення між батьками та/або іншими членами родини дітей спору щодо спілкування з дітьми та їхнього місця проживання (див. згадане рішення у справі «Мітові проти Колишньої Югославської Республіки Македонії» (Mitovi v. the former Yugoslav Republic of Macedonia), пункт 55, та рішення у справі «Н.Тс. та інші проти Грузії» (N.Ts. and Others v. Georgia), заява № 71776/12, пункт 70 in fine, від 02 лютого 2016 року), хоча стосунки між бабою та дідом і онуками відрізняються за своїм характером та ступенем від

стосунків між батьком і дитиною, а тому за своєю суттю вимагають меншого ступеня захисту (див. згадане рішення у справі «Мітові проти Колишньої Югославської Республіки Македонії» (Mitovi v. the former Yugoslav Republic of Macedonia), пункт 58).

63. У цій справі батько, баба та дід дитини по батьківській лінії стверджували про перешкоджання їм у спробах підтримати спілкування з дитиною (яка жила окремо від них, з матір'ю). У відповідь на твердження заявників суди встановили, що їм дійсно перешкоджали у цьому; тому суди визначили графіки побачень (див. пункт 8). Державні виконавці мали забезпечити виконання цих судових рішень. Однак Суд сумнівається, що національні органи влади вжили всіх належних заходів для забезпечення поваги до сімейного життя заявників.

64. По-перше, навіть незважаючи на встановлення судами графіка побачень батька з дитиною, виконання цього рішення зупинилося на значні періоди часу у зв'язку з подальшими судовими рішеннями (див. пункти 11, 13, 16, 18 та 24). З огляду на серйозний характер таких заходів та їхній тривалий ефект суди були зобов'язані наводити у своїх рішеннях відповідні та достатні підстави, аби довести, що вони не були свавільними. Однак у своєму обґрунтуванні суди не посилалися на які-небудь конкретні обставини, що виправдовували ці заходи, і не пояснювали, як зупинення виконання домовленостей про побачення відповідало б найкращим інтересам дитини (див., для порівняння, рішення у справах «Зюс проти Німеччини» (<...>), заява № 40324/98, пункт 90 і далі, від 10 листопада 2005 року, та «Бушляйтер проти Німеччини» (Buchleither v. Germany), заява № 20106/13, пункт 46 і далі, від 28 квітня 2016 року).

65. По-друге, ніщо не свідчить про те, що протягом періодів, коли тривало виконавче провадження, органи державної влади коли-небудь розглядали питання застосування механізмів контролю за добровільним виконанням рішення. Крім того, залишається незрозумілим, наскільки до цього процесу могли бути залучені органи опіки та піклування, та чи могли бути використані які-небудь засоби врегулювання сімейних конфліктів. У певний момент державні виконавці вирішили, що місцевий орган опіки та піклування повинен бути залучений до проведення виконавчого провадження (див. пункт 21), але ніщо не вказує про наявність у такого органу опіки та піклування якого-небудь впливу на виконання домовленостей про побачення.

66. По-третє, стосовно поведінки державних виконавців вбачається, що вони неодноразово приїжджали на побачення лише з метою документування небажання дитини спілкуватися зі своїм батьком, бабою та дідом по батьківській лінії. Національний суд розкритикував обмежений обсяг втручання державних виконавців як неналежний (див. пункти 33 та 34). Суд повторює, що право дитини висловлювати власні погляди не слід тлумачити як таке, що фактично надає дітям беззастережне право вето без розгляду будь-яких інших факторів і здійснення оцінки для визначення їхніх найкращих інтересів; крім того, такі інтереси, як правило, передбачають підтримку зв'язків дитини із сім'єю за винятком випадків, коли подібне може зашкодити її здоров'ю та розвитку (див. рішення у справі «А.В. проти Словенії» (A.V. v. Slovenia), заява № 878/13, пункт 72, від 09 квітня 2019 року з подальшими посиланнями). Однак у цій справі, коли органи державної влади постійно стикалися з відмовою дуже маленької дитини спілкуватися з членами своєї сім'ї, вони не забезпечили надання дитині належної професійної цільової підтримки; така підтримка була надзвичайно важливою для неї, аби звикнути до думки про регулярні побачення з батьком, бабою та дідом, а також забезпечити розуміння В., що згідно з обґрунтуванням судових рішень, які підлягали виконанню, це відповідало найкращим інтересам дитини (див. пункт 8). За конкретних обставин цієї справи така допомога становила частину необхідних заходів, вжиття яких органами державної влади розумно вимагалось для дотримання ними позитивних зобов'язань, передбачених статтею 8 Конвенції (див. подібний підхід в згаданому рішенні у справі «А.В. проти Словенії» (A.V. v. Slovenia), пункт 84).

67. Насамкінець, хоча перевага завжди надається добровільному виконанню, незмінна позиція, якої часто дотримуються батьки у таких справах, може ускладнити таке добровільне виконання та зумовити у певних випадках необхідність застосування пропорційних примусових заходів (див. згадане рішення у справі «Вишняков проти України» (Vyshnyakov v. Ukraine), пункт 43, з подальшими посиланнями). У зв'язку з цим державні виконавці накладали на В. штрафи (див. пункт 14), але малоімовірно, що розміри цих штрафів були достатньо великими, щоб вони мали належний примусовий вплив на В. (див., для порівняння, рішення у справі «Куппінгер проти Німеччини» (Kuppinger v. Germany), заява № 62198/11, пункт 105, від 15 січня 2015 року).

68. Суд встановлював у справах проти України, що невжиття належних заходів для виконання судових рішень, якими встановлюються домовленості про побачення з дітьми, є наслідком недостатньо розвинутих законодавчих та адміністративних механізмів, які б могли прискорити добровільне дотримання домовленостей із залученням фахівців органів опіки та піклування. Крім того, наявні механізми не передбачали відповідні і конкретні заходи для забезпечення примусового виконання рішення, яким було встановлено домовленості про побачення, відповідно до принципу пропорційності (див. згадані рішення у справах «Вишняков проти України» (Vyshnyakov v. Ukraine), пункт 46, та «Швець проти України» (Shvets v. Ukraine), пункт 38; див. також рішення у справі «Бондар проти України» [Комітет] (Bondar v. Ukraine) [Committee], заява № 7097/18, пункт 36, від 17 грудня 2019 року). Суд вважає, що ці висновки так само застосовні і до цієї справи.

69. Отже, Суд вважає, що було порушено статтю 8 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

70. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

71. Заявники вимагали такі суми в якості відшкодування моральної шкоди: 3 600 євро першому заявнику, 3 600 євро другій заявниці, 7 500 євро третьому заявнику та 7 500 євро четвертій заявниці.

72. Уряд вважав ці вимоги необґрунтованими.

73. Суд вважає, що заявники мали зазнати болю та страждань у зв'язку зі встановленим порушенням. Ухвалюючи рішення на засадах справедливості, як вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує першому заявнику та другій заявниці 4 500 євро спільно, а третьому заявнику та четвертій заявниці - 7 500 євро спільно в якості відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

74. Заявники вимагали 7 403 євро в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження на національному рівні та у Суді.

75. Уряд стверджував про необґрунтованість цих вимог.

76. З огляду на наявні у нього документи та його практику Суд вважає за належне присудити заявникам спільно суму у розмірі 1 500 євро в якості компенсації судових та інших витрат і додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися на неї. Присуджена сума має бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок п. Б. Фокія (див., наприклад, рішення у справі «Хлаіфія та інші проти Італії» [ВП] (Khlaifia and Others v. Italy) [GC], заява № 16483/12, пункт 288, від 15 грудня 2016 року).

С. Пеня

77. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви.

2. *Оголошує* заяви прийнятними.

3. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції.

4. *Постановляє* що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, першому заявнику та другій заявниці спільно в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 7 500 (сім тисяч п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, третьому заявнику та четвертій заявниці спільно в якості відшкодування моральної шкоди;

(iii) 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат, ця сума має бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок п. Б. Фокія;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 10 червня 2021 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Заступник Секретаря

Мартіна КЕЛЛЕР

Голова

Стефані МОРО-ВІКСТРОМ

**СПИСОК
заявників:**

№	Заявник Рік народження Місце проживання Громадянство
1	Наум Самуїлович ГЕН 1937 м. Харків Україна
2	Тетяна Яківна КАЛУЖСЬКА 1938 м. Харків Україна
3	Семен Наумович ГЕН 1969 м. Харків Україна
4	Поліна Семенівна ГЕН 2013 м. Харків Україна

Публікації документа

- **Офіційний вісник України** від 17.08.2021 – 2021 р., № 63, стор. 224, стаття 4003

